

Министерство на Образованието и Науката
УНИЦЕФ

Техническо задание
Изследване на причините за отпадане от училище

I. Обща информация

Образованието в България традиционно заема челно място в ценностната система на българина. Този приоритет придоби още по-голяма значимост заедно с желанието да се модернизират както икономическите, така и социалните структури в страната. В тези рамки развитието на човешките ресурси е основен лост за действие като на първо място е образованието на всички лица, които живеят и работят в България.

Едно явление обаче е източник на тежка форма на социално неравенство и на икономическа неефективност: голям брой деца напускат преждевременно училище и дори е възможно никога да не са прекрачвали неговия праг. Съвременните статистически източници, за съжаление, са несигурни и понякога значително се разминават. Според едни, отпадането от образователната система засяга 2% от учащите; според други, цифрата доближава 3%, което се равнява приблизително на 20 000 до 30 000 случая на отпадане от училище всяка година. Други източници или проучвания от типа "монография" установяват, че поне 10% от съответната възрастова група, обхваната от системата за начално образование фактически не посещават училище и че същият процент е нараснал дори до 29% при лицата на възраст 12 години! Това изисква да се направят уточнения, както на понятията, така и по отношение на измерването.¹

Проблемът с отпадане от училище засяга особено неравномерно населението, което живее в България. В географски аспект селските райони и предградията на големите градове се оказват по-силно засегнати, отколкото останалите райони в страната. В етнически аспект децата от ромското малцинство и в по-малка степен тези от турското посещават по-рядко училищата в сравнение с другите деца (процентният дял на ромските деца, обхванати в гимназиалното образование, е десет пъти по-нисък от общия процент на обхващане в гимназиалното образование).²

Тенденциите на развитие на демографските процеси (намаление на раждаемостта; вътрешни миграции) имат за последица промяна в предлагането в областта на образованието: броят на училищата е значително е намален. Това разбира се не остава без последствия за отпадането от училище. В действителност политиката, провеждана от правителството и от общините, по-специално в областта на училищния превоз, не успява напълно да елиминира случаите на отпадане от образователната система, свързани с

---

¹ "България: промяна на профила на бедността," стр. 116, Таблица 6.2; стр. 117, фиг. 6.2a et 6.2b.

² Ibid.

отдалечеността на училището и разходите, необходими при тези обстоятелства, за посещаване на учебното заведение.

В същата връзка ниските доходи и безработицата не позволяват на родителите, независимо от жертвите, които правят за образованието на децата си, да покрият разходите, които остават за тяхна сметка, въпреки че в основата си образованието е безплатно (разходи за предучилищна подготовка, закупуване на училищни пособия, изпускане на възможност за увеличаване на дохода, ако детето посещава училище вместо да работи). Така например според проучване на Световната банка процентният дял на обхванатите в образователната система деца, числящи се към 20% от най-бедните домакинства, е значително по-нисък от средния за страната (17% спрямо 22% за предучилищно образование; 77% спрямо 90% за начално и прогимназиално образование; 14% спрямо 46% за гимназиално образование).

На този етап могат да бъдат направени следните уточнения:

- Момчетата са малко по-многобройни (около 57%).
- Половината от отпаданията се обявяват "по семейни причини". Но "липсата на желание" у младите да продължат своето образование е втората причина (един от всеки четирима ученици; но едва 17% сред тези на възраст до 16 г.). Това явление трябва внимателно да се проследява. Изследването трябва да направи опит да установи какво се крие зад упоменатите причини.
- Другата половина от отпаданията е между 5-и и 8-и клас. В голям брой случаи вероятно се касае за отказ от постъпване в пети клас, съпътстван от смяна на училището. Причините за това са разбираеми поради ниската гъстота на училища в някои и по-специално в планинските райони.
- Отпадането от професионалните училища (около 15%) се дължи на същите причини, както и в останалите случаи. Но "липсата на желание" у ученика се упоменава по-често (30% от отпадналите в сравнение с 25% в общия случай).

Правителството, което си дава сметка за съществуването на проблема, вписа в своята програма за развитие на образованието (2006-2015), заедно с равенството на всички по отношение на достъпа до образование, и борбата с отпадането от образователната система.

II. Програмата на УНИЦЕФ в България

УНИЦЕФ България понастоящем води преговори с правителството на България по новата програма за сътрудничество за периода 2006-2009 г. Общата цел на програмата за страната е да се оказва подкрепа на визията на Правителството за българските деца за 2010 г., така че децата да израстват здрави, образовани, социално активни и отговорни в безопасна, сигурна, стимулираща и подкрепяща семейна и социална среда, и да се чувстват сигурни в своето развитие като млади хора. Тази цел ще допринесе за осъществяване на

правата на детето и устойчиво постигане на Целите на хилядолетието за развитие, с конкретен фокус върху маргинализираните групи.

Програмата ще се стреми да постигне следните основни резултати: (а) по-добри политики и програми с фокус върху децата както на национално, така и на регионално ниво; (б) местните власти ще са в състояние да планират предоставянето на социални услуги за децата на областно и общинско ниво въз основа на подходи, базирани на човешките права и мениджмънт, базиран върху резултати; (в) организациите на гражданското общество ще участват в планирането, изпълнението, мониторинга и оценката на програми за закрила на детето; и (д) децата от най-уязвимите семейства, включително ромските: (i) ще получават по-добри родителски грижи; (ii) ще имат адекватен достъп до услуги по закрилата им; (iii) ще имат умения и практики за предотвратяване на рискови поведения; и (iv) ще се задържат в училище.

Ще се прилага една четири-посочна стратегия. На национално ниво съществуващите национални институции, отговарящи за междусекторната координация, ще бъдат укрепени с оглед на това правата на децата да са на преден план в политическия дневен ред и да се постигне наличие на по-интегрирана рамка на националната политика за децата. На под-национално ниво развитието на капацитета на областните и общинските власти ще бъде в подкрепа на възприемането на нови подходи за стимулиране на програми за закрилата и развитието на детето. Принципите на базирани на човешките права подходи към разработването на програми и мениджмънт базиран върху резултатите ще бъдат крайъгълният камък за изграждането на капацитета на мениджърите по социална закрила на местно ниво. На трето място, моделите на най-добрите практики в закрилата на детето, развитието и участието на младите хора и развитието в ранно детство (РРД) ще бъдат определени и разпространени с оглед да се постигне национален обхват. Специално ударение върху най-уязвимите ще включи ромските и други малцинствени групи. Накрая, ще бъдат разработени механизми за участие на младите хора в решенията, които имат влияние върху техния живот, и в мониторинга на прилагането на правата на детето в техните общности.

III. Обосновка на нуждата от изследване

За постигане на по-ефикасни и ефективни действия, правителството следва по-добре да познава положението. Тогава то ще може да въведе по-подходящи мерки в зависимост от "реалните" причини за наблюдаваните случаи на отпадане от образователната система, както и да подбере необходимите средства в зависимост от относителния дял на всеки един от "обяснителните фактори".

Следователно трябва да се проведе изследване сред съвкупността от отпаднали ученици и от нея на случаен принцип да се формулира извадка. От друга страна, също толкова важно е да се проведе изследване сред директорите на учебни заведения, педагогически съветници и учители от училищата. "Дискурсът" при подобно анонимно проучване може да се окаже доста различен от официалния, който се чува по време на заседанията с представителите на общините и РИО/МОН. Последното би спомогнало да се

набележат "вътрешните" причини, в рамките на българската образователна система (напр. адекватност на учебните програми, загубата на мотивация у преподавателите, и др).

IV. Дефиниция на понятието отпаднал ученик.

За целите на настоящото изследване следва да бъде възприета следната дефиниция за отпаднал ученик:

Ученик, който е напуснал без обективни причини системата на народната просвета до навършване на 16-годишна възраст и няма информация, че продължава образованието си в друго училище.

V. Обща цел на изследването

Настоящото задание цели провеждането на няколко свързани части от едно изследване, а именно:

1. Изследване сред общата съвкупност от "отпадналите от училище." Това изследване следва да включи в себе си част, насочена към самите ученици и втора такава, насочена към техните родители/настойници.
2. Проучване сред директорите на училища, учители и педагогически съветници.
3. Проучване сред професионалисти работещи в сферата на социалното подпомагане и социалната защита на децата и семействата.

По-горе описаните изследвания се подчиняват на следните цели:

1. **Измерване и определяне вида на случаите на отпадане от образователната система.** Тъй като системата АДМИН към МОН позволява да бъде определен броят случаи на отпадане от образователната система, тук по-скоро става въпрос за измерване дела на случаите на отпадане във всяка една от категориите на изследваната съвкупност (възраст, пол, социална принадлежност, доходи, етническа принадлежност и др.)
2. **Изследване на причините за отпадане от гледна точка на напускащите училище и техните семейства:** Тази задача, която отговаря на поставената в изследването сред "отпадналите", включва въпроси като **установяване на разпространението и влиянието на междуинституционалните политики**, прилагани от правителството в борбата с отпадането от образователната система. Това се отнася за изследването сред родители на ученици, отпаднали от училище, и за изследването сред директорите на училища.
3. **Изследване на причините от гледна точка на директорите на учебни заведения, учители и педагогически съветници.** В този случай се

визира провеждане на специфично директна анкета сред директорите на учебни заведения. След съответно адаптиране ще се възпроизведе разделът "причини" от въпросника, предназначен за "отпадналите от училище". Следва да бъдат разгледани подробно "вътрешните" причини в рамките на образователната система, по отношение на които директорите на учебни заведения са най-добрите наблюдатели. От директорите на училища ще се очаква да дадат мнението си относно ефикасността на съществуващите междуотраслови политики (класификация на мерките по намаляваща ефективност от предварително изготвен списък), относно нови видове междуинституционални дейности (отворен въпрос) и относно затрудненията при съвместна работа на преподавателите със социалните работници.

VI. Изследване по въпроси, свързани с ранното отпадане от училище: конкретни задачи.

- Изследване на причините от гледна точка на напускащите училище и техните семейства:

Това е съществена част от изследването, което следва да бъде проведено сред отпадналите от образователната система, отчетени от системата АДМИН. Този въпросник ще се попълва от преждевременно напускащия училище, както и от главата на семейството (или от единия родител/настойник), за да се вземе мнението и на родителите, което може да се отличава от това на младите хора.

Конкретните технически подробности са изложени в главата "Методология". Подизпълнителят следва да разгледа причините, включени и проследявани от НСИ, АДМИН и Дирекция "Координация и контрол на МОН", като ги обогати и/или формулира по-ясно³ и обхване както външни причини, извън рамките на образователната система, така и причини, присъщи на самата образователна система с цел осигуряване на междусекторен анализ на причините за отпадане.

- Оценяване на ефективност на междуотрасловите политики:

В рамките на анкетата, подизпълнителят следва да разгледа доколко родителите/настойниците са били запознати с естеството на междуотрасловите политики (напр социални помощи и надбавки), доколко детето се е възползвало от тях преди да напусне училище, ефективност на прилаганата политика и препоръки за бъдещи ефикасни мерки за задържане в училище.

- Установяване на евентуалната професионална дейност на напусналите училище преди края на задължителното образование

В рамките на анкетата, подизпълнителят следва да проучи доколко отпадналите притежават основни компетентности, предмет на усвояване в

---

³ Например причини като "нежелание" и "семеини причини" трябва, ако бъдат споменати в изследването, да преращат към подробни, по-точни списъци, които ще позволят по-добре да се разбере какъв е проблемът, включително и в графата "други" от методологията на НСИ. Изследователят следва да обърне внимание, че под-графата "Други" НСИ отчита починали ученици.

училище и необходими за бъдещата им професионална реализация. В допълнение, подиспълнителят следва да изследва доколко отпадналите са част от официално регистрираната работна сила на страната, колко от тях работят неофициално, къде са трудово заети – домашни стопанства или друго място.

VII. МЕТОДОЛОГИЯ за отделните части на изследването

Изследването трябва да бъде проведено на национално ниво и на общинско ниво.

Изследователската методология трябва да бъде комбинация от количествени и качествени методи като:

1. Преглед на национални документи, програми и съществуващи изследвания по темата Отпадане от училище.
2. Национално представително изследване сред съвкупността от отпаднали ученици, техните родители/настойници, с формирана случайна извадка от 1700 респондента. Данните за това изследване ще бъдат предоставени от системата АДМИН на МОН по основни въпроси, касаещи проблематиката на причините за отпадане. Ще се сравняват данни за учениците от 2004/2005 и 2005/2006 учебни години, по различни показатели като данни за училище, адрес, ЕГН, пол, имена. В допълнение, съвкупността следва да бъде разделена на 2 възрастови групи: 7-16 (пълни показатели) и 17-19 години (само бройка).
3. Национално представително проучване сред директори, учители и настояници от същите училища, към които принадлежат отпадналите ученици, попадащи в извадката по т.2.
4. Национално представително проучване сред специалисти в Общинските служби за социално подпомагане в същите общини, в които се провежда изследването сред отпадналите ученици.
5. Качествено проучване по метода Фокус група, Наблюдение и дълбочинно интервю и др. с представители на различни социални групи (обособени по местожителство, пол, възраст, социален статус, доход и др.) и професионални групи (НПО, експерти от правителството, местни специалисти в сферата на образованието и) с цел достигане на фактическите причини за отпадане, особено сред социално уязвими групи, живеещи под прага на бедността.
6. Изследване по метода "Case study" за специфични групи, особено сред социално уязвими групи, живеещи под прага на бедността.
7. Други, според потребностите на изследването

Изследователски обекти:

1. Отпадналите от училище. Отпадналият ученик ще бъде интервюиран преди главата на семейството, за да не се повлияе от неговите отговори.
2. Родители/настойници на отпадналите.
3. Директори, педагогически съветници и/или учители на училища.

4. НПО, РИО на МОН, професионалисти в образователната, здравната и системата за социално подпомагане и закрила на детето, да определено становище по въпроса.

В частност се препоръчва подизпълнителят да обмисли използването на следните методи:

1. **Изследване чрез интервю:** "пряко" между анкетъора и респондента.
2. **Анкета:** списъкът с отпадналите от училище в края на учебната 2004 година (получен чрез съпоставяне на данните от националната база АДМИН за учебните 2004 и 2005 години). Ще се взимат под внимание само отпадналите преди завършване на задължителното образование (16 години). Анкетата следва да бъде приложена като метод и сред професионалистите, работещи в сферата на социално подпомагане и закрила.
3. **Изследване :** минимум 1700 респондента, включващи и тези отказали интервю. Вместо да се прави извадка на случаен принцип, може да се използва метода на систематична извадка. Освен това, от основата на допитване, трябва да се изготвят списъци със заместващи респонденти, в случай че анкетъорът бъде затруднен да открие лицето от извадката и неговото семейство. Следва да се направи стратифицирана извадка по възраст, местоживееене на родителите на детето в градски или селски район, професия или социална принадлежност на родителите. Полът и образователното равнище от последния клас, посещаван от ученика, следва да бъдат използвани като контролна променлива на получената извадка.
4. **Фокус групи, специализирани наблюдения**
5. **Изследване по метода "Case study. "**

Раздели на изследването:

Индивидуални характеристики на отпадналия от образователната система

1. ***Причини за отпадане от образователната система:*** Това е най-деликатната част от анкетата, тъй като не може със сигурност да се получи отговор, който отговаря на действителното положение. Ето защо се препоръчва да се действа по два начина: спонтанно се търси първоначалният отговор, след което се задава въпросът дали няма и друга причина. След това запитаният ще отговаря с "да" или "не" по списък с предварително определени причини (множество възможности за отговор). Този списък трябва точно да възпроизвежда мрежата за анализ на статистическия въпросник, използван от НСИ, към която ще бъдат добавени други раздели. Така ще бъде възможно да се направи проверка, както и някои полезни съпоставки. Причини обаче като "нежелание" и "семейни причини", ако бъдат споменати в анкетата, трябва да препращат към подробни, по-точни списъци, които да позволят

по-добре да се разбере какъв е проблемът. Същото се отнася и за графата "други" от въпросника на НСИ (виж забележката под черта 1).

След това следва бъдат добавени причините, характери (или "вътрешни") за самата образователна система. Например: отдалеченост на училището от местоживеенето, степен на натовареност на учебни програми, присъствие на интерактивни методи на преподаване, съответствие между учебното съдържание и потребностите на пазара на труда или личните желания и др.

- 2. *Евентуална професионална дейност на напусналия училище в момента на напускане;***
- 3. *Отчетени сериозни пропуски, затрудняващи професионалната и лична реализация (по съвсем схематичен начин: затруднения при четене, в зависимост от вида документи, невладеене на четирите аритметични действия или затруднения при използване на същите при разрешаване на проблеми в ежедневието, неспособност за писане и т.н.).***
- 4. *Характеристики на семейството (структура на семейството, професия на родителите или настойниците (работещи или безработни), местоживеене в градски или селски район, брой на децата по възрастови групи и възраст на напускане на училище).***
- 5. *Характеристики на социалното подпомагане спрямо децата и семействата и степен на ефективност за мотивиране на семействата за увеличаване на посещаемостта в училище.***
- 6. *Да се предвиди свободна графа, за да се даде възможност на интервюирания да се изкаже свободно. Тя може да стане предмет на систематично изследване, ако се окаже интересна (анализ на използвания речник или вторично кодиране). Дори това да не стане, тя следва да осигури качествени елементи при анализа на анкетата.***

В съответствие с изброените задачи, въпросниците следва да бъдат изготвени от подизпълнителя и одобрени от работната група към МОН. Те също следва да бъдат апробирани предвалително с цел проверка на въпросниците и финализиране на въпросника.

VIII. Очакавани продукти и график на предоставянето им

Подготвителна работа

- Изготвяне на предварителния въпросник. Изготвяне на техническите инструкции. Одобряване на тези два документа от работната група. Пилотно изследване на терен. Изготвяне на въпросника и на окончателните технически инструкции. Отпечатване на въпросника и на техническите инструкции.
- Статистически анализ на данните за случаите на отпадане от образователната система, използвани като основа при допитването. Определяне на районите за провеждане на изследването. Одобряване от

работната група. Окончателно определяне на плана за провеждане на изследването. Съставяне на извадката и на списъците със заместващи респонденти. Изготвяне на документацията за анкетите.

- Определяне на извадките по групи за провеждане на изследването
- Набиране и обучение на анкетите. Това обучение се отнася до въпросника и техническите инструкции, но включва и специално обучение за хората, сред които се провежда изследването, и по-специално за ромското малцинство. Следва също да се определи дали езикът може да представлява пречка и дали анкетите трябва да бъде придружаван от посредник/преводач или не.

Терен на изследването

- Провеждане на анкетите:
- Проверка на структурата на получените действителни отговори в сравнение с основата на допитването: процентните дялове спрямо контролните променливи трябва да бъдат достатъчно близки.
- Изготвяне на доклада за провеждане на изследването (обща данни за начина, по който са били приети анкетите, коментар по въпросите, срещнати трудности, дял на използваните заместващи респонденти, дял на отказалите да участват в изследването и др.).

Анализ на данните

- Структура на файла с данните;
- Кодирание на отговорите по отворените въпроси;
- Изготвяне на първоначални статистически таблици, считани за релевантни спрямо задачите на изследването и получените резултати. Този списък трябва да бъде изготвен съвместно и с участието на работната група или да бъде одобрен от нея. Таблиците, по предложение на изпълнителя, трябва да бъдат придружени с описателни статистически сведения или подходящ корелативен анализ.
- Съставяне на първоначален общ анализ, който акцентира върху:
  - Описание на училищните и социални характеристики на тези, които са отпаднали от образователната система в периода 2004 - 2005 г.
  - Количествен анализ на причините за отпадане от образователната система.
  - Първоначален сравнителен анализ на ефективността на междуотрасловите политики.
- Създаване на проверена и евентуално коригирана база от въпросниците, използвани при анкетата. Тя трябва да може допълнително да бъде използвана и обработвана от системата АДМИН.
- Анализ на съдържанието на графите със свободни изказвания на интервюираните (лексикален или друг анализ).

В хода на изпълнението на заданието, подизпълнителят следва да предостави:

- Първоначален доклад, в който се описва използвана методология. Методологията трябва да се базира на това задание и да развива и обосновава избора и формулирането на: изследователската цел, конкретните изследователски задачи, методологията, изследователските хипотези, изследователските обекти, понятийни и емпирични индикатори;
- Инструментариум за набиране на информация – анкетна карта, сценарии за дълбочинни интервюта и фокус групи;
- Пълни стенограми на интервютата и фокус групите;
- Първи вариант на доклад, който предоставя анализ на събраната информация по отношение на заложените изследователски цел и задачи и доказва/опровергава първоначалните изследователски хипотези. В доклада трябва да бъде включена и отделна част с препоръки.
- Окончателен доклад, изготвен след обсъждания и препоръки от възложителя, на български и английски език;
- Резюме на оценката с основните изводи и препоръки, на български и английски език;
- Публикувана пълноцветна версия на доклада, на български език, в тираж от 500 бройки.
- Публично представяне на доклада, съвместно с УНИЦЕФ и МОН;

Продуктите трябва да бъдат предадени при спазване на следния график:

- Разработени въпросници – до 2 седмици от подписването на договора;
- Инструментариум за работа на терен – до 2 седмица от одобряването на първоначалния доклад;
- Приключване на работата на терен – до 4 седмици от одобряването на изследователския инструментариум;
- Стенограми и таблици с количествени данни – до 3 седмици след приключване работата на терен;
- Първи вариант на доклада – до 2 седмици от одобрението на работата на терен;
- Окончателен доклад и резюме – до 2 седмици от предоставянето на коментари по първия вариант на доклада на Консултанта.

IX. Материали, които следва да бъдат консултирани от подизпълнителя в хода на изпълнение на заданието.

- Доклад “Отпадането от образователната система в България: повече информация за по-подходящи действия”, изготвен от независим консултант на УНИЦЕФ/МОН;
- Образование за всички - доклад 2002 г.;

- Образователната система в България – Министерство на финансите, България, 2004 г.;
- Повишаване броя на децата обхванати от задължително основно образование – Национална асоциация на общините в Република България, 2005 г.;
- Причини за отпадането от училище – проучване на Световната банка/ Проучване на домакинствата - 2004 г.;
- Изследвания по проблемите на образованието на малцинствата;
- Други, които бъдат определени от подизпълнителя и Програмния директор, УНИЦЕФ;

X. Участие на заинтересовани страни в изследователския процес.

В Министерството на образованието и науката е сформирана междуведомствена работна група по провенция на отпадането от училище под ръководството на Дирекция “Политика в общото образование”, сформирана да консултира подготовката, провеждането и финализирането на настоящото изследване, както и последващи дейности свързани с прилагане на резултати от изследването. Работната група следва да предостави необходимата информация и данни на подизпълнителя. В частност, МОН, ще предостави необходимата информация за формирането на първоначалната извадка от страна на Звеното “АДМИН. ”

От своя страна, подизпълнителят следва да осъществява постоянно взаимодействие с членовете на групата по въпроси, касаещи дизайна на изследването, анализ на резултатите и оформяне на крайния доклад от изследването.

XI. Институционални договорености

Всички продукти следва да бъдат предадени на МОН и УНИЦЕФ в 2 копия на български и английски език, на хартиен и електронен носител.

Всички материали, резултат от този задание, представляват интелектуална собственост на УНИЦЕФ и МОН. Информацията, получена в хода на това задание не може да бъде публикувана без предварително писмено съгласие от Представител на УНИЦЕФ и/или МОН.

XII. Изисквания към подизпълнителя.

Консултантът следва да предложи основен екип, състоящ се от специалисти в областта на образователни системи и политики, както и социолози, статистици и/или икономисти. В частност, екипът на подизпълнителя следва да притежава следните квалификации:

- Образование в областта на икономика, социология, психология, образователни системи;

- Професионален опит в областта на социологически проучвания, институционални оценки и прилагане на количествени и качествени методи на оценка;
- Познаване на образователната система в България, системата за закрила на детето и системата за социално подпомагане;
- Опит в работа по проекти;
- Добро владение на английски език и компютър;

Подизпълнителят следва да предостави следните продукти, в отговор на конкурса за проучване:

- Концепция за изследването, на български и английски език;
- Финансова обосновка на изследването в щ.д., на български и английски език;
- Календар на планираните дейности по изготвяне на изследването;
- Автобиографии на предложения екип;
- Справка за предишни изследвания/проекти с подобна насоченост, в които екипът е участвал. Копия от такива, където е възможно;
- 2 препоръки от предишни възложители за качеството на работа на екипа;
- Попълнени приложени форми за кандидатстване, на български и английски език;

XIII. Срок и продължителност

Изследването и ще бъде осъществено за период от **3 месеца** от датата на подписване на договора с подизпълнителя.

XIV. Възнаграждение

Избраният подизпълнител ще подпише договор за поръчка с бюро на УНИЦЕФ в България. Избраният подизпълнител следва да получи 20% от сумата упомената в договора преди стартиране на изследването. Оставащите 80% ще бъдат изплатени след предоставяване на крайния доклад от изследването и одобрението му от страна на представители на МОН и такива от УНИЦЕФ.

XV. Наблюдение и оценка

Избраният консултант ще работи под пряката супервизия на Програмния директор “Детски и младежки програми” в УНИЦЕФ и в сътрудничество с координатора на проект “Превенция на отпадането от училище” от Министерството на образованието и науката.